

dr hab. inż. Marian Lutostański, prof. AJP

Akademia im. Jakuba z Paradyża

w Gorzowie Wielkopolskim

mlutostanski@ajp.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3202-8262>

POLSKA KONCEPCJA OCHRONY UKRAINY Z LUTEGO 2022 ROKU – SKUTKI UKRAIŃSKIEJ ODMOWY

POLAND'S FEBRUARY 2022 CONCEPT FOR THE PROTECTION OF UKRAINE – THE CONSEQUENCES OF UKRAINIAN REFUSAL

Streszczenie

Niniejszy artykuł to rozważanie o faktach – składnikach rzeczywistości bezpieczeństwa znajdujących potwierdzenie w literaturze i praktyce życia politycznego. Stały się one przedmiotem pogłębionej – z dostosowaniem do wymogów redakcyjnych – analizy z wykorzystaniem elementów analizy systemowej. Celem dociekań było przybliżenie procesu poszukiwania rozwiązania, które służyłoby zminimalizowaniu negatywnego oddziaływania Rosji na bycie Ukrainy. Przyjęto, że zastosowanie podejścia systemowego mogłoby mieć pozytywny wpływ na taki proces, w którym polska propozycja pokojowa przedstawiona władzy ukraińskiej 15 marca 2022 r. w Kijowie, a więc niespełna miesiąc od rosyjskiej inwazji na Ukrainę miała walor rozwiązania pragmatycznego. Niestety, nie spotkała się ze zrozumieniem najwyższych przedstawicieli władzy ukraińskiej. W prowadzonych rozważaniach wskazano również niektóre skutki dla Ukrainy wynikające z odrzucenia polskiej propozycji pokojowej z udziałem NATO. Odniesiono się także do tej propozycji w kontekście trwającej ponad trzy lata wyniszczającej Ukrainę wojny oraz do ostatnich prób władzy ukraińskiej wprowadzenia na terytorium Ukrainy wojska NATO. Podniesiono również kwestię relacji Ukrainy z USA – zwłaszcza tych z okresu prezydentury Donalda Trampa. Zarysowana, złożona i niestabilna sytuacja geopolityczna na świecie stanowiła tło sytuacji problemowej, w której poszukiwano odpowiedzi na pytanie dotyczące narzędzi służących przywróceniu pokoju na Ukrainie. W jej badaniu wykorzystano głównie metody analizy systemowej, analizy i syntezy faktu z elementami technik analizy SWOT i studium przypadku.

Słowa kluczowe: pokój, pomoc, relacje, system, wojna, Ukraina.

Summary

This article is a reflection on facts — components of security reality confirmed in literature and political practice. They became the subject of an in-depth analysis — adapted to editorial requirements — using elements of systems analysis. The aim of the inquiry was to approximate the process of seeking a solution that would serve to minimize Russia's negative impact on Ukraine's existence. It was assumed that applying a systems approach could positively influence such a process, in which the Polish peace proposal presented to the Ukrainian authorities on March 15,

2022, in Kyiv — less than a month after Russia's invasion of Ukraine — had the value of a pragmatic solution. Unfortunately, it was not understood by the highest representatives of Ukrainian authorities. The considerations also indicated some consequences for Ukraine resulting from the rejection of the Polish peace proposal involving NATO. Reference was also made to this proposal in the context of the ongoing war that has been devastating Ukraine for over three years, as well as to recent attempts by Ukrainian authorities to introduce NATO troops onto Ukrainian territory. The issue of Ukraine's relations with the USA — especially during Donald Trump's presidency — was also raised. The outlined complex and unstable geopolitical situation in the world constituted the background to the problematic situation in which answers were sought regarding tools to restore peace in Ukraine. The study mainly used methods of systems analysis, analysis and synthesis of facts with elements of SWOT analysis techniques and case study.

Keywords: peace, aid, relations, system, war, Ukraine.

„...całość to więcej niż suma części...”
Arystoteles

Wstęp

Od 24 lutego 2022 r. Ukraina zмага się z drugą falą – po 2014 roku – rosyjskiej inwazji. W wyniku toczącej się obecnie pełnoskalowej wojny państwo to poniosło dotkliwe straty. Jako że dokładne ich wielkości – ze zrozumiałych, dezinformacyjnych powodów – nie są znane opinii publicznej, ani też nie stanowią przedmiotu rozważań, w niniejszym opracowaniu odstąpiono od ich szerszego przywoływania i komentowania.

Niezależnie od powyższej dygresji dotyczącej strat, należy podkreślić, że ich wielkość – założenie hipotetyczne – mogłaby być znacząco niższa, gdyby doszło do przerwania lub istotnego ograniczenia zbrojnego oddziaływania wojsk rosyjskich na terytorium Ukrainy już w pierwszej fazie trwania tej wojny. Mimo tego, że wywołana wojną sytuacja wymagała znalezienia racjonalnych sposobów umożliwiających jak najszybsze przerwanie rosyjskiej agresji lub wprowadzenie przeciwdziałań ograniczających ją, to o koncepcje w tym zakresie nie było łatwo. Niemniej, 15 marca 2022 r. (w Kijowie) Jarosław Kaczyński wchodzący w skład polskiej delegacji rządowej zaproponował władzom ukraińskim rozważenie wprowadzenia misji pokojowej z udziałem Paktu Północnoatlantyckiego (NATO). Propozycja ta miała charakter wstępny i ogólny. Jednakże u prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskiego nie znalazła ona zrozumienia.

Od tego czasu do roku 2025 sytuacja wojenna na Ukrainie istotnie się zmieniła. Zmieniły się, nabierając charakteru progresywnego, z jednej strony – różnorodne potrzeby, z drugiej – wieloaspektowe straty. Wraz z nimi pogłębiła się również złożoność sytuacji na Ukrainie. Uległy także zmianie bądź nabrały większej wyrazistości polityczne cele władzy ukraińskiej. W koncepcji władzy ukraińskiej cele te mogłoby być osiągnięte przy udziale wojsk NATO i po ich na terytorium Ukrainy.

Z perspektywy czasu, jaki upłynął od 15 marca 2022 r. i w kontekście aktualnie podejmowanych przez Ukraińców zabiegów o sprowadzenie wojsk NATO do zabezpieczenia ewentualnego rozejmu w wojnie z Rosją, powstaje wiele pytań o przyczyny i skutki odrzucenia polskiej propozycji z marca 2022 r.

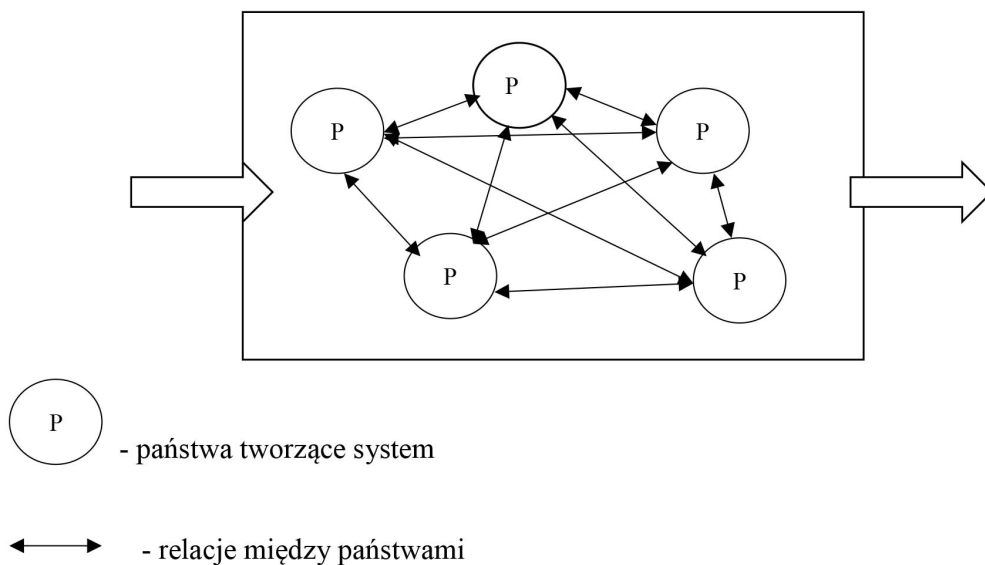
Podjęte w niniejszym opracowaniu dociekania oparto głównie na faktograficznych materiałach źródłowych. Do badania sytuacji problemowej i poszukiwania odpowiedzi na py-

tanie badawcze, posługiwano się głównie metodami: analizy systemowej, analizy i syntezy faktu z elementami technik analizy SWOT i studium przypadku.

WIRTUALIZACJA SYSTEMU PRZERWANIA WOJNY NA UKRAINIE LUB OSŁABIEŃA JEJ SKUTKÓW – ZARYS WYMIARU IDEOWEGO

Po rozpoczęciu się rosyjskiej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku, sytuacja narodu ukraińskiego i jego państwa jako podmiotu prawa międzynarodowego stała się bardzo trudna pod każdym względem, który ma znaczenie dla bycia tych podmiotów.¹ Analiza powstałej na Ukrainie sytuacji, rozumianej jako byt niebezpieczny wytworzony przez uwarunkowania zewnętrzne – w szczególności przez pełnoskalową agresję rosyjską oraz przez warunki wewnętrzne – wynikające głównie ze znacząco niższego od agresora potencjału militarnego, prowadzi do wniosku, że w przygotowaniu najbardziej efektywnego² przeciwdziałania rozmiarom i skutkom tej wojny mogłoby znaleźć zastosowanie podejście badawcze z wykorzystaniem analizy systemowej pozwalającej na zakresową wirtualizację systemu. W tym miejscu warto zaznaczyć, że przez „system” rozumie się tu: „każdy złożony obiekt wyróżniony w badanej rzeczywistości, stanowiący całość tworzoną przez zbiór obiektów elementarnych (elementów) i powiązań (relacji) między nimi”³ (rys. 1).

Rys. 1. Model systemu z relacjami pomiędzy jego elementami

Źródło: Opracowanie własne.

1 Bycie rozumiane jako istnienie i rozwój.

2 Efektywne rozumiane jako sprawne i skuteczne.

3 P. Sienkiewicz, *Analiza systemowa. Podstawy i zastosowania*, Warszawa 1994, s. 16.

Zadaniem podlegającym realizacji w pierwszej kolejności powinno być wielopłaszczyznowe i wielowariantowe rozpoznanie możliwości przeciwdziałania inwazji w zakresie, np.:

1. zmuszenia do zaprzestania inwazji;
2. osłabienia tempa agresji;
3. osłabienia negatywnego oddziaływania inwazji na sytuację na Ukrainie.

Rozpoznanie takie wymaga wejścia do systemu (obserwowanej jako całość rzeczywistości) utworzonego ze zbioru państw, mogącego mieć wpływ na środowisko, w tym na agresywną Rosję. Rozpoznaniu filtrującemu, prowadzonemu poprzez różnego rodzaju rozmowy, negocjacje, konsultacje itp., powinny podlegać poszczególne elementy systemu (państwa) i relacje zachodzące między nimi. Powinno być ono prowadzone pod kątem wypracowania mechanizmów obronnych oraz osłabienia skutków inwazji. Możliwie precyzyjne określenie roli poszczególnych państw, pozwoliłoby na projektowanie polityki obronnej i planów współpracy z poszczególnymi państwami i organizacjami międzynarodowymi w różnych formatach.

Etap drugi – to procesowe zmiany zachodzące w systemie:

1. celowe przemieszczanie się pomiędzy elementarnymi zbiorami systemu/elementami systemu (pomiędzy państwami), kontakt i nawiązanie relacji z nimi – zbieranie wiedzy o ich indywidualnym i grupowym sprawstwie w zakresie osłabiania niekorzystnego oddziaływania Rosji na Ukrainę;

2. obserwacja rozpoznanych możliwości sprawczych poszczególnych elementów systemu (poszczególnych państw) i obserwacja reagowania każdego z tych elementów (państw) na oddziaływanie całego systemu;

3. obserwacja rozpoznanych możliwości sprawczych poszczególnych elementów systemu (państw) i obserwacja reagowania systemu na oddziaływanie poszczególnych państw;

4. interpretacja stwierdzonych relacji środowiska wewnętrznego systemu z otoczeniem systemu – oddziaływanie całego systemu na otoczenie (oddziaływanie zbioru państw tworzących system na Rosję i jej sojuszników);

5. ocena stopnia oddziaływania systemu na jego wnętrze tworzone przez poszczególne elementy – oddziaływanie zbioru państw na poszczególne państwa (elementarne zbiory systemu) tworzące ten zbiór.

Etap trzeci – pogłębiona analiza zarówno konwersji wewnątrz systemu, jak i sprzężenia zwrotnego między wnętrzem systemu a jego otoczeniem (dotyczy państw tworzących system i znajdujących się poza systemem – stanowiących otoczenie).

Warto podkreślić, że w badaniach systemowych to badacz decyduje o tym, co i na jakiej podstawie ma być przedmiotem analizy, a także co ma być uznane za system, a co za oto-

czenie.⁴ Właściwość taka sprawia, że każde podejście badawcze przy zastosowaniu analizy systemowej może charakteryzować się swoistą autonomią badawczą.

Oslabienie oddziaływania inwazyjnych wojsk rosyjskich, o czym wspomniano wyżej dotyczy sytuacji, gdzie wojska te, mimo wycofania się spod Kijowa, nadal okupywały część Ukrainy. W zaistniałej sytuacji mogłoby to stanowić wstępny etap podejścia systemowego. W jego ramach powinno się w pierwszej kolejności dążyć do odizolowania teatru wojny od reszty terytorium państwa. Działaniom takim w warunkach przeważających sił inwazyjnych powinny towarzyszyć pilne zabiegi dyplomatyczne, ukierunkowane na uzyskanie międzynarodowego wsparcia politycznego i wojskowego. Są one (działania dyplomatyczne) szczególnie ważne w warunkach Ukrainy jako państwa nienależącego zarówno do NATO jak i innego sojuszu. Ukraina na swoim terytorium prowadzi więc walkę z agresorem siłami własnego wojska. Działania dyplomatyczne powinny być celowe i poza zabiegami o zewnętrzną pomoc materiałową i polityczną, obejmować również dążenia do pozyskania wsparcia międzynarodowymi siłami zbrojnymi np. poprzez udział wojsk NATO z przeznaczeniem, np. do realizacji pokojowych zadań rozjemczych.

Skutecznej realizacji zadań przez międzynarodowe siły zbrojne na Ukrainie, niezależnie od charakteru ich użycia (charakteru misji wojskowej) mogłoby służyć występowanie ich (tych sił) pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). I choć uzyskanie takiego mandatu w obecnych uwarunkowaniach, wynikających, m.in., z rozbieżnych interesów niektórych państw nie byłoby łatwe. Chodzi tu zwłaszcza o rozbieżności interesów stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ, którymi – poza Stanami Zjednoczonymi (USA), Wielką Brytanią i Francją – są także Rosja i Chiny. Bez względu jednak na potencjalne trudności w tym zakresie – z uwagi na ponoszone straty i trudne do oszacowania skutki rosyjskiej inwazji na Ukrainę oraz niełatwą do określenia na perspektywę czasową trwania tej wojny – próby takie należałoby podejmować jak najwcześniej i zabiegać o ich powodzenie.

Sytuacja jaka miała miejsce na Ukrainie na początku rosyjskiej inwazji w lutym 2022 r. i która w zasadzie nigdy w czasie tej wojny, mimo okresowego powodzenia wojska ukraińskiego, z przyczyn (na ogół) obiektywnych w dalszej perspektywie nie mogła być oceniana jako korzystna dla Ukrainy. Na przyczyny te składały się uwarunkowania zarówno wewnętrzne Ukrainy jak i zewnętrzne (międzynarodowe). Toteż wskazana wyżej decyzja prezydenta Wołodymyra Zełenskiego o odrzuceniu polskiej propozycji pokojowej z udziałem NATO, nosi cechy (co najmniej) pochopnej.

POLSKA PROPOZYCJA MISJI POKOJOWEJ NA UKRAINIE A UKRAIŃSKA REAKCJA

15 marca 2022 r. w Kijowie, po zaledwie kilku tygodniach wojny rosyjsko-ukraińskiej, międzynarodowa delegacja składająca się premierów: Polski – Mateusza Morawieckiego, Czech – Petra Fiali oraz Słowenii – Janeza Janszy spotkała się z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zełenskim i premierem Ukrainy Denysem Szmychalem. W spotkaniu tym brał również udział Jarosław Kaczyński – prezes Prawa i Sprawiedliwości. Podczas spotkania, kierując się potrzebą ograniczenia strat ponoszonych przez Ukrainę w wyniku rosyjskiej inwazji, Jarosław Kaczyński przedstawił zarys koncepcji misji pokojowej na Ukrainie z udziałem NATO, w tym armii USA. Jarosław Kaczyński w tej sprawie powiedział, m.in.: „**Potrzebna jest misja**

4 K. Kasianiuk, *Podejście systemowe jako metoda analizy instytucjonalnej w naukach politycznych. Uwagi wstępne*, https://www.researchgate.net/publication/311678560_Podejscie_systemowe_jako_metoda_analizy_instytucjonalnej_Uwagi_wstepne, (dostęp: 28.05.2025).

pokojowa NATO lub szerszego układu międzynarodowego, która będzie w stanie także się bronić i która będzie działała na terenie Ukrainy...”⁵

Propozycja ta, bez poddania dokładnej analizie i dostosowaniu jej do sytuacji politycznej i uwarunkowań wynikających z prawa międzynarodowego, nie znalazła uznania władzy ukraińskiej i została przez nią odrzucona. Odnosząc się do niej (do tej propozycji) prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski stwierdził, że „nie do końca rozumie utworzenie misji pokojowej NATO na Ukrainie”.⁶

Brak ukraińskiego zrozumienia dla polskiej propozycji – jeśli się uwzględni optykę podejścia systemowego i wynikającą z niej potrzebę oceny uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych Rosji oraz Ukrainy, a także jeśli weźmie się pod uwagę inne czynniki warunkujące zastaną sytuację i ją kreujące (np. ujawniające się możliwości i relacje międzynarodowe Rosji) – nosi cechy decyzji pochopnej, pozbawionej analitycznego podejścia i strategicznego widzenia rzeczy. Negatywna ocena polskiej propozycji pokojowej posiada natomiast cechy politycznego, doraźnego działania, które być może (dodatkowo) było warunkowane kwestiami historycznymi podsycanymi przez rosyjską propagandę i dążeniem do realizacji orientacji politycznej, jak dowodzi praktyka, skierowanej na współpracę z Niemcami i Francją, a z pominięciem Polski. Wadliwość tej decyzji uwiarygodniła praktyka wojny i jej skutki w kolejnych miesiącach i latach (2022-2025 – wojna nadal trwa).

Negatywne stanowisko prezydenta Wołodymyra Zełenskiego zostało ponadto „opatrzone” zbędnym nadmienieniem, że decyzje o tym, czy na Ukrainie mają być obce wojska na razie podejmuje sama Ukraina. Stwierdzenie to zawiera rozszerzony lapsus polityczny. Mogło ono (to stwierdzenie) zostać odczytane przez otoczenie Ukrainy wielowariantowo, m.in., jako wynikające z braku dostatecznego doświadczenia w prowadzeniu polityki zagranicznej, zwłaszcza w tak trudnym dla Ukrainy okresie. Cecha taka – niezależnie od warunków wewnętrznych i uwarunkowań zewnętrznych w tamtym czasie – wykazała także występowanie pewnej dysfunkcyjności w relacjach ukraińsko-polskich. Pojawienie się takiego „zgrzytu dyplomatycznego”, w sytuacji szczególnej, a do takich należy zaliczyć sytuację wojenną na Ukrainie i związane z nią oczekiwanie na pomoc międzynarodową, mogło prowadzić do wystąpienia zniechęcenia do angażowania się w taką pomoc. Należy nadmienić, że pomoc, którą uzyskiwała i nadal uzyskuje Ukraina, albo pochodzi z Polski, albo jest do niej dostarczana za pośrednictwem Polski – (najczęściej) przez terytorium Polski. Poza tym, państwo prowadzące wojnę, zwłaszcza z państwem o znacząco większym (także) potencjale militarnym powinno, dochowując wymogów dyplomacji, wykazywać szczególną troskę o kształtowanie pozytywnych (pomocowych) relacji – pozbawionych negatywnych konotacji, zwłaszcza z życzliwymi sąsiedniami.

W kontekście odrzucenia przez władzę w Kijowie polskiej propozycji pokojowej z udziałem NATO oraz po podjęciu przez nią, po kilku latach wyniszczającej Ukrainę wojny i w warunkach zajęcia przez Rosjan znacznej części terytorium Ukrainy, zabiegów zmierzających do sprowadzenia wojsk NATO na terytorium Ukrainy (nie do ochrony elektrowni atomowych, lecz „pilnowania pokoju”), można uznać, że bezzwłoczne podjęcie przez Ukrainę działań

5 P. Kozłowski, *Polskie wojska w Ukrainie? KO przypomną słowa Kaczyńskiego z 2022 roku*, 21 maja 2025 r., <https://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/9804238,polskie-wojska-w-ukrainie-ko-przypomina-slowa-kaczynskiego-z-2022-rok.html>, (dostęp: 28.05.2025).

6 „Zełenski „nie do końca rozumie” propozycję Kaczyńskiego. Fogiel: Tu nie ma żadnego rozdźwięku, 28 marca 2022 r., <https://tvn24.pl/polska/ukraina-zelewski-o-propozycji-kaczynskiego-i-misji-pokojowej-nato-komentarze-polityczne-st5652775>, (dostęp: 20.05.2025).

7 *Rozmieszczenie obcych wojsk na Ukrainie. Sojusznicy Kijowa rozważają dwie opcje*, 3 maja 2025 r., <https://dorzeczy.pl/swiat/721869/zelewski-dwa-scenariusze-rozmieszczenia-obcych-wojsk-na-ukrainie.html>, (dostęp: 20.05.2025).

związanych z jej wdrożeniem mogło zapobiec znacznym stratom, które to państwo poniosło od marca 2022 r. Perspektywa czasu i poniesione straty stanowią z jednej strony – o trafności polskiej propozycji, zaś z drugiej – o błędzie politycznym władzy ukraińskiej o strategicznym znaczeniu. Propozycja polska stwarzała bowiem, w przypadku jej przyjęcia i poddaniu dalszemu dostosowawczemu „metodycznemu modelowaniu”, szansę na nadanie jej właściwego charakteru – np. misji stabilizacyjnej pod egidą ONZ. Równolegle mogłyby prowadzone badania, z wykorzystaniem analizy systemowej jako metody mającej zastosowanie w praktycznych badaniach systemowych, których celem byłoby zaspokajanie rozpoznanych potrzeb Ukrainy i rozwiązywanie szczególnych sytuacji problemowych.⁸ Bez wątpienia do takich należała sytuacja na Ukrainie w marcu 2022 r. „Modelowanie dostosowawcze” tej propozycji stwarzało również szansę przygotowania (zgodnej z przepisami prawa międzynarodowego), koncepcji minimalizowania skutków inwazji rosyjskiej i wdrożenia jej do praktyki.

Oceniając merytoryczność decyzji władzy ukraińskiej z marca 2022 r. – odrzucającej propozycję pokojową złożoną przez delegację polską, w kontekście aktualnych zabiegów tej władzy o wprowadzenie na terytorium Ukrainy wojsk NATO, że była ona również pod tym względem wątpliwa. Podkreślić należy, że w okresie, który upłynął od 15 marca 2022 r., poza stratami materialnymi Ukraina poniosła także straty ludzkie. Ponadto rok 2025 przyniósł znaczące i nie zawsze korzystne dla Ukrainy, zmiany w geopolityce. Warto przy tym zaznaczyć, że – według obserwatorów tej wojny – nastąpiło militarnie wzmocnienie Rosji, a obecny świat zdaje się interesować coraz bardziej tym, za ile „sprzeda” swoje wsparcie Ukrainie. Można zatem wyrazić ubolewanie, że polska propozycja z marca 2022 r. nie znalazła odpowiedniego zainteresowania u władzy ukraińskiej.

A JEDNAK (MOŻE) NIECH WEJDĄ WOJSKA NATO NA UKRAINĘ – MIĘDZYNARODOWE I UKRAIŃSKIE PLANY POKOJOWE W ZARYSIE

Napastnicza wojna na Ukrainie wywołana przez Rosję zdaje się nie mieć końca. Sposób jej prowadzenia wskazuje, że cel Rosji może mieć charakter wariantowy:

1. całkowite podporządkowanie Ukrainy poprzez zainstalowanie w Kijowie prorosyjskiego (rosyjskiego) rządu, przy jednoczesnym „terytorialnym okrojeniu” Ukrainy, lub jeśli się to nie powiedzie

2. „terytorialne okrojenie” Ukrainy i uczynienie z niej państwa kadłubowego, a wcześniej dotkliwie zniszczonego.

Każdy z wymienionych wariantów jest dla Ukrainy tragiczny i jako taki może stanowić swoisty *modus operandi* do poszukiwania sposobu/sposobów zakończenia tej wojny przed doprowadzeniem Ukrainy do znaczącego wyniszczenia.

Powstała sytuacja stała się przedmiotem dyskusji w Europie i w USA. Różne państwa kreśliły różne scenariusze, które nie zawsze wyjaśniają ich główny cel. W ramach tych projektów przewidziany został (sprawa nie jest zakończona) wysłanie wojsk NATO na Ukrainę. Dużą inicjatywę w tym zakresie przejawia Francja. Jej zaangażowanie w sprawę Ukrainy jest (w zasadzie) dość standardowe. Stanowi bowiem (najczęściej) odpowiedź na inicjatywy Amerykanów w Europie, a także w innych częściach świata (tam, gdzie Francja identyfikuje swoje

8 P. Sienkiewicz, *Analiza systemowa*. ..., op. cit., s. 18-19.

interesy). Toteż w ramach odpowiedzi na rozmowy pokojowe prowadzone przez Donalda Trampa z Władimirem Putinem, Emmanuel Macron 12 grudnia 2024 r. postanowił złożyć wizytę w Warszawie. Jej celem miało być omówienie planu dotyczącego europejskiej misji rozjemczej, która umożliwiłaby Ukrainie zachowanie suwerenności w ramach ewentualnego porozumienia prezydentów USA i Rosji.⁹

W odpowiedzi na francuską (wstępną) koncepcję w tej sprawie prezydent Wołodymyr Zełenski stwierdził, że Ukraina może rozważyć propozycję Emmanuela Macrona dotyczącą wysłania wojsk do Ukrainy, ale pod warunkiem uzyskania jasnego określenia, kiedy Ukraina dołączy do NATO i UE.¹⁰ Warunkowanie przez Ukrainę tej inicjatywy wstąpieniem do NATO nie należy do odosobnionych. Ukraina w różnych sytuacjach wielokrotnie swoje stanowiska warunkowała przyjęciem do NATO i UE, a następnie wycofywała się z takich postanowień. Niestabilną postawę kierownictwa władzy ukraińskiej w tym zakresie, jeden z ukraińskich politologów – Jewhen Mahda – wyjaśnił poszukiwaniem odpowiedniej formuły zakończenia wojny. Według niego: „słowa o przystąpieniu Ukrainy do NATO nie odpowiadają realiom politycznym, w których obecnie funkcjonuje Zachód”.¹¹

Można się zgodzić z Jewhenem Mahdą, że Ukraina poprzez zmianę narracji wskazuje swoją gotowość na przyjęcie wojsk NATO na swoje terytorium, nawet bez gwarancji przyjęcia do jego struktur, a także w warunkach okupowania części terytorium przez Rosję – byle przerwać działania wojenne przed doprowadzeniem państwa do upadku wskutek trwania wyniszczającej wojny.

Z prowadzonej narracji, której wyraźną granicą była 78 sesja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, kiedy to również ku międzynarodowemu zdziwieniu prezydent Ukrainy zaatakował Polskę, a także wskazał na Niemcy, jako na państwo, które powinno – jego zdaniem – przejąć przewodnictwo w organizowaniu bezpiecznej Europy.

W świetle takiej narracji oraz w kontekście zarówno zabiegania o wsparcie amerykańskie jak i wystąpienia prezydenta Wołodymyra Zełenskiego, np. podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos w styczniu 2025 r., można było odnieść wrażenie, że narracja ta może doprowadzić do kolizji, która zatomiłoby dobre relacje ukraińsko-amerykańskie, co mogłoby być bardzo niekorzystne dla Ukrainy. Doprowadzenie do takiej kolizji, zwłaszcza w czasie, kiedy podejmowane są rozmowy w sprawie przerwania konfliktu rosyjsko-ukraińskiego wydaje się bardziej ryzykownym, niż strategicznym działaniem. W takiej sytuacji można postawić pytanie: Kto, jeśli nie USA może skutecznie doprowadzić do zakończenia wojny rosyjsko-ukraińskiej?

W aktualnych uwarunkowaniach geopolitycznych nie jest łatwo wskazać bardziej sprawczego państwa w tym zakresie niż USA. Należy dodać, że do kwestii tej sprawczości odniósł się w swoim wystąpieniu prezydent Wołodymyr Zełenski podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos zauważając: „obecnie nie jest jasne, czy Europa zasiądzie przy stole rozmów w sprawie zakończenia, czy też po zakończeniu wojny w jego kraju.” „Czy prezydent Trump będzie słuchał Europy, czy będzie negocjował z Rosją i Chinami bez Europy? Europa musi nauczyć się w pełni dbać o siebie, aby świat nie mógł sobie pozwolić na jej ignorowanie”.

9 I. Alberczyk, *Wojska NATO w Ukrainie? Polska ma być „niezbędnym elementem”*. Emmanuel Macron chce omówić plan, 11 grudnia 2024 r., decyzje o tym, czy na Ukrainie mają być obce wojska na razie podejmuje sama Ukraina, (dostęp: 28.05.2025).

10 Ibid.

11 W. Jacenko, *Ukraina w NATO? Sceptyczny głos z Kijowa po słowach Zełenskiego*. „Kijów musi wprowadzić szereg zmian”, gazeta.pl, 2 grudnia 2024 r., <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114881,31510790,ukraina-w-nato-sceptyczny-glos-z-kijowa-po-slowach-zelenskigo.html>, (dostęp: 29.05.2025).

wanie”.¹² Z wystąpienia prezydenta Ukrainy wybrzmiały jeszcze inne kwestie wskazujące na potrzebę „usamodzielnienia się Europy”, która jego zdaniem jest niezbędna do tego, by Europa była traktowana podmiotowo.

Przemówienie to nie musiało być entuzjastycznie przyjęte w USA, w tym przez prezydenta Donalda Trampa, który z nazwiska był wymieniany przez prezydenta Wołodymyra Zełenskigo: „Czy Tramp w ogóle zauważył Europę?” – pytał retorycznie prezydent Ukrainy, poddając pod wątpliwość polityczne priorytety nowej administracji USA¹³. Wynikać z niego mogło, że Ukraina wolałaby, aby jej interesy w konflikcie z Rosją były reprezentowane przez państwa Europy Zachodniej niż przez USA.

Tak ukierunkowana ukraińska optyka na Europę i na potrzebę uczynienia z niej silnego gracza na arenie międzynarodowej stanowiło wyraźne pozycjonowanie się Ukrainy jako partnera bardziej profrancuskiego i proniemieckiego, mniej zaś proamerykańskiego. Można w takiej sytuacji postawić pytanie o dyplomatyczność wystąpienia prezydenta Ukrainy, zwłaszcza, że miało ono miejsce prawie w przededniu spotkania z prezydentem Donaldem Trampem, które miało dotyczyć dalszej pomocy amerykańskiej dla Ukrainy.

Obserwując i analizując postawę prezydenta Ukrainy, szczególnie w ostatnim półroczu (aktualnie maj 2025), można zauważyć, m.in., że:

1. ukraińska władza zdecydowała się wyraźnie zakomunikować, iż w swojej szerokiej polityce postawiła na Europę, którą zachęca do stania się wielką i niezależną od innych;

2. prezentowanie takiej postawy, w kontekście zabiegania Ukraińców o dalszą pomoc w USA, mogło pogłębić trudności w relacjach z USA;

3. prezentowana przez prezydenta Ukrainy postawa mogła stanowić czynnik, który doprowadził do katastrofy dyplomatycznej delegacji ukraińskiej z prezydentem Wołodymyrem Zełenskim na jej czele w Białym Domu 28 lutego 2025 r. (wkrótce po wystąpieniu w Davos).

Patrząc z perspektywy czasu na skutek spotkania prezydenta Wołodymyra Zełenskigo z prezydentem Donaldem Trampem w Gabinetcie Ovalnym 28 lutego 2025 r., które: „zakończyło się spektakularnym fiaskiem. [...], a Zełenski został poproszony o opuszczenie Gabinetu Ovalnego”,¹⁴ a następnie cała delegacja Ukrainy Białego Domu, mógł nie być dziełem przypadku. Pozostając przy tej perspektywie warto dodać, że „pra początek” obecnych relacji ukraińsko-amerykańskich może sięgać wizyty prezydenta Ukrainy w USA, podczas której opowiedział się za Kamalą Harris.¹⁵ Uniwersalny wniosek jaki można wyprowadzić z praktyki polityki, który nie musi dotyczyć tylko prezydenta Ukrainy,¹⁶ to: być dyplomatą kompletnym, a więc posiadać odpowiednie cechy i pewien zestaw umiejętności, który pozwoli, m.in., uni-

12 W. Kozioł, *200 tysięcy żołnierzy NATO na Ukrainie to minimum*, Defense24, 22 stycznia 2025 r., https://defence24.pl/wojna-na-ukrainie-raport-specjalny-defence24/zelenski-200-tys-zolnierzy-nato-na-ukrainie-to-minimum#goog_rewarded, (dostęp: 29.05.2025).

13 M. Kaźmierczak, *Zełenski w Davos. Poruszył temat „nowego porządku świata”*, Wprost, 21 stycznia 2025 r., <https://www.wprost.pl/swiat/11910736/davos-2025-wolodymyr-zeleski-wzywa-europe-do-dzialania.html>, (dostęp: 29.05.2025).

14 A. Zborowska, *„Ma pan z tym problem?” Od tego pytania zaczęło się robić nerwowo w Białym Domu*, 1 marca 2025 r., <https://natemat.pl/592505,awantura-w-bialym-domu-od-tego-sie-zaczelo>, (dostęp: 29.05.2025).

15 W. Tomaszewski, Bartosiak, Repetowicz, Pyffel i inni. *Polscy geopolitycy o najważniejszym wydarzeniu ostatnich tygodni*, NCZAS INFO, 17 marca 2025 r., <https://nczas.info/2025/03/17/bartosiak-repetowicz-pyffel-i-inni-polscy-geopolitycy-o-najwazniejszym-wydarzeniu-ostatnich-tygodni/>, (dostęp: 29.05.2025).

16 Podobna sytuacja miała również w Polsce z udziałem byłego ministra obrony narodowej Bogdana Klicha. M. Zubeł, *Prezydentowi nie podoba się wpis Klicha o Trampie. „Nie nadaje się”*, WP wiadomości, 28 lutego 2025 r., <https://wiadomosci.wp.pl/nie-nadaje-sie-prezydent-nie-ustepuje-ws-klicha-7129902250867648a>, (dostęp: 29.05.2025).

kać ryzykownych sytuacji zwłaszcza z koniecznością zabrania głosu publicznie. Bez względu jednak na okoliczności i stan rzeczy, wciąż pozostaje otwartym pytanie o sposób, czas i skutek zakończenia wojny na Ukrainie.

Zakończenie

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę pokazania uniwersalnej wartości polskiej propozycji ochrony Ukrainy przed skutkami inwazji rosyjskiej na to państwo. Propozycja ta została zaprezentowana w wersji wstępnego projektu w początkowej fazie wojny, ale wyraźnie pokazującej jej brutalny charakter. Okoliczność taka powinna determinować władzę ukraińską do badania każdej propozycji minimalizującej potencjalną liczbę ofiar i innych strat, których być może można było uniknąć.

Propozycja ta mogła stanowić motyw do podjęcia działań zarówno projektowych z uwzględnieniem wariantowości – uszczegóławiających jej realizację, jak i działań politycznych mających na celu rozpoznanie szans jej wprowadzenia w życie. Rozpoznanie takie również mogłoby doprowadzić do określenia – we wczesnej fazie wojny – gotowości poszczególnych państw do udziału w misji o prawnym charakterze, zakresu takiego udziału itp.

Powodzenie wdrożenia polskiej propozycji pokojowej (po jej szczegółowym i wariantowym dopracowaniu, co do zasady pod egidą ONZ) z założenia spowodowałoby ochronę ludności i państwa jako instytucji.

Odrzucenie tej propozycji doprowadziło do poważnych strat na Ukrainie (także po stronie rosyjskiej), w tym strat bezpowrotnych w postaci utraty życia i ciężkiego kalectwa.

Podjęcie działań – po ponad trzech latach – od odrzucenia polskiej propozycji pokojowej de facto o takim samym charakterze zaświadcza o pewnym błędzie władzy ukraińskiej popełnionej w marcu 2022 r. Obecnie zaś zmienna postawa i orientacja polityczna tej władzy mogą budować napięcia dyplomatyczne, także w relacjach z głównym „rozmecą” – z USA.

Przyczyn odrzucenia polskiej propozycji pokojowej z udziałem NATO może być wiele. Za główną, na tym etapie dociekań, można przyjąć pewne ograniczenia młodej władzy ukraińskiej oraz jej niewypowiedzianą orientację polityczną zwróconą (najbardziej) ku Francji i Niemcom. Nie wydaje się za realne, by na taką decyzję prezydenta Wołodymyra Zełenskiego i jego sztabu doradców wpłynęła propaganda rosyjska, wg której: „Jeśli Polska wprowadzi swoje wojska na Ukrainę, to już nie opuści tych terytoriów. Polska marzy bowiem o odzyskaniu ziem, które uważa za historycznie swoje”.¹⁷

W rozważaniach – z uwagi na charakter opracowania i wymogi redakcyjne – wyłącznie próbowano zachęcić do korzystania z dorobku nauki (np. analizy systemowej).

17 S. Biliński, „Jeśli Polska wprowadzi swoje wojska na Ukrainę, to już tam zostanie”. Co powiedział Putin w wywiadzie ..., 13 marca 2024 r., dziennik.pl/wiadomosci.dziennik.pl/polityka/arttykul-prasowy/9457867,jesli-polska-wprowadzi-wojska-na-ukraine-to-juz-tam-zostanie-co-po.html, (dostęp: 28.05.2025).

Bibliografia

Alberczyk I., *Wojska NATO w Ukrainie? Polska ma być „niezbędnym elementem”*. Emmanuel Macron chce omówić plan, 11 grudnia 2024 r., decyzje o tym, czy na Ukrainie mają być obce wojska na razie podejmuje sama Ukraina.

Biliński S., „Jeśli Polska wprowadzi swoje wojska na Ukrainę, to już tam zostanie”. Co powiedział Putin w wywiadzie ..., 13 marca 2024 r., [dziennik.pl, wiadomosci.dziennik.pl/ polityka/artykul-prasowy/9457867,jesli-polska-wprowadzi-wojska-na-ukraine-to-juz-tam-zostanie-co-po.html](https://dziennik.pl/wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykul-prasowy/9457867,jesli-polska-wprowadzi-wojska-na-ukraine-to-juz-tam-zostanie-co-po.html).

Jacenko W., *Ukraina w NATO? Sceptyczny głos z Kijowa po słowach Zełenskigo*. „Kijów musi wprowadzić szereg zmian”, *gazeta.pl*, 2 grudnia 2024 r., <https://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,14881,31510790,ukraina-w-nato-sceptyczny-glos-z-kijowa-po-slowach-zelenskigo.html>.

Kasianiuk K., *Podejście systemowe jako metoda analizy instytucjonalnej w naukach politycznych*. *Uwagi wstępne*, https://www.researchgate.net/publication/311678560_Podejscie_systemowe_jako_metoda_analizy_instytucjonalnej_Uwagi_wstepne.

Każmierczak M., *Zełenski w Davos. Poruszył temat „nowego porządku świata”*, *Wprost*, 21 stycznia 2025 r., <https://www.wprost.pl/swiat/11910736/davos-2025-wolodymyr-zelenski-wzywa-europe-do-dzialania.html>.

Kozioł W., *200 tysięcy żołnierzy NATO na Ukrainie to minimum*, *Defense24*, 22 stycznia 2025 r., https://defence24.pl/wojna-na-ukrainie-raport-specjalny-defence24/zelenski-200-tys-zolnierzy-nato-na-ukrainie-to-minimum#goog_rewarded.

Kozłowski P., *Polskie wojska w Ukrainie? KO przypomną słowa Kaczyńskiego z 2022 roku*, 21 maja 2025 r., <https://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/9804238,polskie-wojska-w-ukrainie-ko-przypomina-slowa-kaczynskiego-z-2022-rok.html>.

Rozmieszczenie obcych wojsk na Ukrainie. Sojusznicy Kijowa rozważają dwie opcje, 3 maja 2025 r., <https://dorzeczy.pl/swiat/721869/zelenski-dwa-scenariusze-rozmieszczenia-obcych-wojsk-na-ukrainie.html>.

„Zełenski „nie do końca rozumie” propozycję Kaczyńskiego. Fogiel: Tu nie ma żadnego rozdzwieku, 28 marca 2022 r., <https://tvn24.pl/polska/ukraina-zelenski-o-propozycji-kaczynskiego-i-misji-pokojowej-nato-komentarze-polityczne-st5652775>.

Sienkiewicz P., *Analiza systemowa. Podstawy i zastosowania*, Warszawa 1994.

Zborowska A., „Ma pan z tym problem?” Od tego pytania zaczęło się robić nerwowo w Białym Domu, 1 marca 2025 r., <https://natemat.pl/592505,awantura-w-bialym-domu-od-tego-sie-zaczelo>.

Zubel M., *Prezydentowi nie podoba się wpis Klicha o Trampie. „Nie nadaje się”*, *WP wiadomości*, 28 lutego 2025 r., <https://wiadomosci.wp.pl/nie-nadaje-sie-prezydent-nie-ustepuje-ws-klicha-7129902250867648a>.